

waardoor een neerwaartse spiraal in de economie ontstaat.

Als de markt het op zo'n moment laat afweten, moet de overheid bijspringen om de vraag te stimuleren en onbenutte productiemiddelen te gebruiken, zo redeneren vraageconomen. Het gaat daarbij om een aansporing, waarin onorthodoxe maatregelen zijn geoorloofd totdat de economie weer op eigen benen kan staan.

Een bekend voorbeeld is het Amerikaanse overheidsprogramma uit de jaren 30 van de vorige eeuw, de 'New Deal', die onder meer de Hoover Dam in de Colorado-rivier opleverde. De toenmalige president Roosevelt trok er volgens vraageconomen de VS mee uit de Grote Depressie, hoewel sommigen beweren dat de uitgaven voor de Tweede Wereldoorlog daarvoor nog belangrijker waren.

Ook nu kan de overheid met programma's komen om de economie te stimuleren. Denk daarbij aan investeringen in infrastructuur, duurzame energieopwekking, nieuwe technologieën of

vastgoedprojecten. Dit zorgt voor werkgelegenheid en extra bestedingen. Bovendien blijven er projecten over waar de samenleving nog jaren profijt van heeft, zoals de Hoover Dam nog altijd ieder jaar de elektriciteit voor meer dan een miljoen Amerikanen levert.

KRITIEK

Tegenstanders van dit soort stimulering van de economie wijzen erop dat het niet meer is dan symptoombestrijding die onvermijdelijk zal leiden tot zeepbellen. Stimuleren van de vraag zorgt ervoor dat de werkgelegenheid in bepaalde bedrijfstakken behouden blijft. Maar als de vraag jarenlang kunstmatig hoog wordt gehouden, is er vanuit de private sector geen duurzaam fundament. Productiemiddelen als grondstoffen, arbeid en kapitaal, zijn niet beschikbaar voor andere doeleinden. De onbalans in de economie verdwijnt niet en de overheid moet blijven financieren. Zodra zij stopt, zakt de boel weer in.

Liever zien de tegenstanders dat de overheid niet bijspringt. Zij zien een overheid die met regelgeving en ingrijpen de markt te weinig kans biedt om een economisch aanpassingsproces door te voeren. In dat proces zullen bepaalde banen verloren gaan, bedrijven omvallen en prijzen dalen. Maar dat moet kansen bieden aan ondernemers met nieuwe ideeën.

Denk maar eens aan de banen die zijn verdwenen in de agrarische sector, door het gebruik van machines, in de communicatie per post en in de detailhandel, door internet. Van tevoren is het moeilijk in te schatten waar nieuwe bedrijvigheid gaat plaatsvinden. Helaas zal het niet iedereen lukken om een nieuwe baan te vinden of een nieuwe kans te benutten, verschillende economen zien juist daar wel een rol weggelegd voor de overheid. Maar vasthouden aan het bestaande en bedrijven in stand houden die niet kunnen meekomen, kan de maatschappij op termijn nog veel meer kosten.

Economen die deze zienswijze onderschrijven (in tegenstelling tot de hierboven genoemde vraageconomen zijn dat de aanbodeconomen), beschouwen productie in plaats van consumptie als basis voor economische vooruitgang. Eerst moet iemand iets te bieden hebben, een product of een dienst, om het vervolgens uit te kunnen ruilen tegen een product of dienst van iemand anders. Om dergelijke transacties te vergemakkelijken, is er geld. Dat verklaart waarom een centrale bank geen welvaart kan creëren. Deze instantie creëert alleen geld, geen producten en diensten. En meer geld bij een gelijkblijvende hoeveelheid producten heeft alleen een prijsopdrijvend effect. De producenten zien hun koopkracht dalen, degenen die geld ontvangen, krijgen juist koopkracht. Zo vindt geen welvaartscreatie plaats, maar een herverdeling.